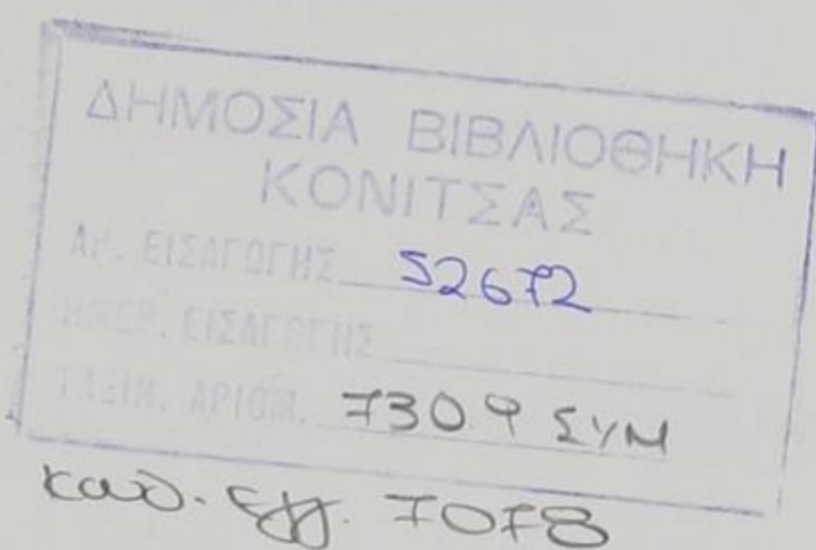

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ 16-31 ΑΥΓ. 1995

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ 16-31 ΑΥΓ. 1995

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Από την έναρξη του Συμποσίου

Ο Δήμαρχος Κόνιτσας Πρόδρομος Χατζηγεφραιμίδης μεταξύ των άλλων είπε:

Αγαπητές φίλες και φίλοι,

Καλώς ήρθατε στην Κόνιτσα. Σας ευχαριστώ για την αποδοχή της πρόσκλησης του Δήμου Κόνιτσας και του Πνευματικού Κέντρου.

Γεννήθηκε η ιδέα αυτού του συμποσίου 6 μήνες πριν από σήμερα και έγινε κατορθωτό να οργανωθεί. Ο συμπατριώτης φίλος μας Χρήστος Λάμπρου με την έντονη αγάπη του για την Κόνιτσα, έριξε την ιδέα και βοήθησε στην όλη οργάνωση.

Ίσως παρατηρηθούν ελλείψεις· θα μας συγχωρήσετε και μαζί θα τις υπερβούμε. Ελπίδα μας είναι αυτό το συμπόσιο να μείνει στη μνήμη όλων ως το μοναδικό· ιδιαίτερα αφού έγινε κατορθωτό να οργανωθεί από μια πόλη μικρή μακριά από την πρωτεύουσα.

Νοιώθω τη σιγουριά ότι παρά τις λίγες -δεκαπέντε- μέρες που θα μείνετε μαζί μας θα σμίξετε με τον κόσμο της Κόνιτσας, θα τον αγαπήσετε και θα αγαπηθείτε.

Οι κτιστάδες, οι ξυλογλύπτες και οι αγιογράφοι ξεκινούσαν από αυτή την ακριτική επαρχία για να κτίσουν τον κόσμο. Τα μνημεία τους απολαμβάνουμε σήμερα σε όλη την Ελλάδα και σε πολλές χώρες γύρω μας. Σεις ήλθατε να αφήσετε τα έργα σας στην πατρίδα τους, να τιμήσετε αλλά και να δείξετε σε μας τους νεώτερους ότι η τέχνη είναι ζωή και μένει στους αιώνες.

Ο χώρος που θα εργαστείτε είναι τα «Πλατανάκια», ένας όμορφος χώρος με μοναδική θέα για έμπνευση. Η πέτρα που θα χρησιμοποιηθεί σας περιμένει.

Είμαι βέβαιος ότι και καλά θα περάσουμε και τα έργα που θα αφήσετε στην πόλη μας θα μείνουν στην ιστορία της.

Σας ευχαριστώ, εύχομαι καλή δουλειά.

Η Πρόεδρος του Π.Κ.Δ.Κ. κα Άννα Ρεμπέλη, μεταξύ των άλλων είπε:

.... Η Επαρχία μας έχει μια ιδιαίτερη ευαισθησία στον τομέα της λαϊκής Αρχιτεκτονικής. Από τα γνωστά μαστοροχώρια ξεπήδησαν ονομαστοί μαστόροι, που μας άφησαν περίφημα δείγματα οικοδομικής τέχνης, που τη βλέπουμε και σήμερα σε σπίτια, υψηλά κωδωνοστάσια, εκκλησίες, γέφυρες με τολμηρά τόξα και καμάρες.

Αυτοί, μαζί με τους Αγιογράφους των Χιονάδων, τους ξυλογλύπτες από το Γοργοπόταμο, αποτελούν τους πιο ονομαστούς φορείς και στυλοβάτες της παράδοσης στην λαϊκή τέχνη.

Η 16η Αυγούστου είναι μία ξεχωριστή μέρα για το Πνευματικό Κέντρο και το Δήμο γενικότερα, γιατί φιλοξενεί στην πόλη μας 11 καταξιωμένους γλύπτες, οι οποίοι στο διάστημα της φιλοξενίας τους θα φιλοτεχνήσουν από ένα έργο σκαλισμένο σε πέτρα, που θα κοσμήει την Κόνιτσα.

Ο καλλιτέχνης -και στην περίπτωση μας ο γλύπτης- επιδρά στον τομέα της άψυχης ύλης, δίνει στ' άμορφα ψυχή και στ' άψυχα ψυχή απ' την ψυχή του.

Κοινωνικοποιεί και εξευγενίζει το συναίσθημα, αισθητοποιεί τις ιδέες, απαλύνει την ψυχή, γενικά την αισθητική απόλαυση και μ' αυτή καθιστά τη ζωή του ανθρώπου πιο γαλήνια και πιο ωραία.

Ο γλύπτης διδάσκει με τα έργα του. Δίνει ζωή στην πέτρα και εμφυσά πνοή στην άψυχη ύλη. Όσο περισσότερο αρέσει ένα έργο τέχνης τόσο πιο αληθινό είναι.

Η τέχνη συνελώς που ευχαριστεί, που διδάσκει, και φρονηματίζει είναι τέχνη καλή και αθάνατη.

Ευχαριστώ θερμά τον συμπατριώτη μας δάσκαλο, γλύπτη και ζωγράφο κ. Χρήστο Λάμπρου που ήταν ο εμπνευστής του Συμποσίου, αλλά και εκείνος που ανέλαβε τον καλλιτεχνικό τομέα του.

Η Κόνιτσα μέσα στο χρόνο.

Ο κάμπος, τα βουνά και τα ποτάμια της επαρχίας Κόνιτσας αποτέλεσαν πόλο έλξης για τον άνθρωπο από την παλαιολιθική εποχή. Σοβαρότατες είναι οι ενδείξεις γιαυτό. Και τον τελευταίο καιρό άρχισαν ανασκαφές στην περιοχή για να ξεκαθαρίσουν τα πράγματα. Σπήλαια, λόφοι, περάσματα, πηγές νερού, ανασκάφονται και φαίνεται πως η ανθρωπινή παρουσία στην περιοχή ξεπερνάει τις δεκαπέντε και είκοσι χιλιετίες.

Όπως η περιοχή βρίσκεται δίπλα στη Δυτική Μακεδονία και στις υπώρειες του Σμόλικα, που θεωρούνται η πρώτη γνωστή Βαλκανική κοιτίδα των Ελληνόφωνων φύλων, στα χρόνια της μετακίνησης των λαών, (τρίτη χιλιετηρίδα), δέχθηκε όλα τα περάσματα των λαών αυτών που τράβαγαν για τη Νότια Ελλάδα. Αυτά τα χρόνια ακμάζει στο χώρο της σημερινής Πουρνιάς (πούναι το χωριό της επαρχίας) η Τράμπυα, οικισμός με προελλαδική ονομασία, στον οποίο αποσύρθηκε ο Οδυσσεύς και ίδρυσε κατά τη μυθολογία τα Βούνειμα, πρώτο ιερό-μαντείο στον ελλαδικό χώρο.

Το τελευταίο απ' αυτά τα φύλα που κατέβαιναν από το Βορρά στο Νότο ήταν οι Μολοσσοί, που κατά τη μυθολογία είχαν πρόγονο τον Νεοπτόλεμο, γιό του Αχιλλέα. (Η σχέση με τον Τρωϊκό πόλεμο είναι άμεση). Οι Μολοσσοί, γεωργοποικιμενικός λαός εγκαθίστανται στην περιοχή. Έτσι στην αυγή της ιστορίας ολόκληρη η περιοχή, που αποκαλούνταν Τριφυλλία, ζει τα πρώτα πολιτιστικά βήματα, την πολιτιστική ακμή, την επαφή με την Νότια Ελλάδα και την καταστροφή των Μολοσσών, που συνέβηκε το 168 πχ όταν ο Ρωμαίος Παύλος Αιμίλιος τους κατέστρεψε, ξεριζώνοντας τα κάστρα τους και παίρνοντας τους σκλάβους στη Ρώμη. Τότε ο κάμπος της Κόνιτσας μέχρι τη Μεσογέφυρα ονομάζονταν Στρατόπεδο του Πύρρου (CASTRA PYRREI).

Ακολουθούν στη περιοχή τα σκοτεινά χρόνια της Ρωμαϊκής κυριαρχίας και της Πρωτοβυζαντινής εποχής, όπου στον μεν κάμπο της Κόνιτσας κυριαρχούν οι μεγάλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις (ειδικεύονται στην εκτροφή μεγάλων ζώων, αλόγων κατά κύριο λόγο και βοοειδών) στους δε ορεινούς και ημιορεινούς χώρους συνεχίζεται η πανάρχαια ποιμενική κτηνοτροφία των σκηνιτών που μετακινούνται μεταξύ βουνών και χειμαδιών (στη Θεσσαλία και Θεσπρωτία).

Στις αρχές της δεύτερης χιλιετηρίδας, στην περιοχή της Κόνιτσας εμφανίζονται τα ΠΑΖΑΡΙΑ, εποχιακές εμποροπανηγύρεις, που τις αποκαλούν «Παζαρόπουλα». Στην περιοχή της Κόνιτσας, στα Μεσογέφυρα και στο Φυτόκο. Σ' αυτά συναντιούνται για ν' ανταλλάξουν τα προϊόντα τους οι μεταβαίνοντες στα χειμαδιά σκηνίτες κι οι αλογοτρόφοι. Τα Παζάρια, γίνονται αφορμή να φουντώσουν οι κοντινοί οικισμοί, μετατρέπόμενοι σε εμπορικά κέντρα της επαρχίας.

Στα 1453 η Επαρχία καταχτιέται από τους Τούρκους κι απελευθερώνεται ύστερα από τετρακόσια ογδόντα τρία χρόνια, ήτοι το 1913. Λίγο πριν φτάσουν οι κατακτητές, στις παρυφές της Κόνιτσας, ανάμεσα Κόνιτσα και Λεσκοβίκι, τα τέλη του 14ου αιώνα, έχουν διεισδύσει ως πεμπτη φάλαγγα στην περιοχή οι Μπεχτασιήδες Μουσουλμάνοι. Τότε εμφανίζονται οι πρώτοι μπεχτασιδικοί τεκέδες (μοναστήρια) στην περιοχή των Καραμουρατάδων και στη Κάτω Κόνιτσα. Λίγο αργότερα από την κατάκτηση, η Κόνιτσα θεωρείται σαν ένα είδος Μέκας του Μπεχτασιισμού στη Δυτική Ελλάδα και χτίζονται εδώ δύο περίλαμορα τζαμιά. Το ένα της αγοράς από το Σουλτάνο Βαγιαζήτ το Β' (κατά πάσα πιθανότητα) που το αποκαλούν, άγνωστο για ποιούς λόγους «Τζαμί του Χουσεΐν Σιάχ» και το άλλο στην Κάτω Κόνιτσα δίπλα στον Αώο, από το Σουλτάνο Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή, που το

αποκαλούν «Τζαμί του Σουλτάν Σουλεϊμάν».

Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας στην Κόνιτσα, Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι μιλούν μόνο ελληνικά. Σχολεία ελληνικά είναι γνωστά στην Κόνιτσα και την επαρχία από το 16ο αιώνα. Οι μπέηδες της Πάνω Κόνιτσας, θεωρούν τον εαυτό τους απόγονους εξισλαμισθέντων χριστιανών ελληνοφώνων.

Στο Βορειοδυτικό τμήμα της επαρχίας, ημιορεινό και άγονο, οι κάτοικοι, όσοι δεν είναι μετακινούμενοι σκηνίτες, ζούν με κύρια απασχόληση τη μαστορική και βοηθητικά με την γεωργοκτηνοτροφία. Ο άρρενας πληθυσμός κινείται από τον Αηγιώργη μέχρι τον Αηδημήτρη στα Βαλκάνια και στη Μικρά Ασία κατά μπουλούκια (νταϊφάδες μαστόρων), που έχουν ένα κάθετο και ένα οριζόντιο καταμερισμό. Τον πρωτομάστορα, ακολουθούν οι μαστόροι, οι λασπάδες, οι πελεκητάδες πελεκάνοι, τα παιδιά που σέρονουν τα ζώα κλπ. Σε παράλληλη κίνηση δουλεύουν σε ομάδες, οι ζωγράφοι αγιογράφοι-διακοσμητές και οι ταγιαδόροι μαραγκοί-σκαλιστήδες-ξυλογλύπτες. Αυτό κρατάει σχεδόν μέχρι τον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο. Στο Ανατολικό κομμάτι της επαρχίας, στα Βλαχοχώρια οι άνθρωποι ζούν με την υλοτομία και τη ρητινοσυλλογή. Οι κάτοικοι της Κάτω Κόνιτσας και των χωριών που βρίσκονται γύρω στον κάμπο ζούν με τη γεωργία, είτε σαν απλοί γεωργικοί εργάτες, είτε σαν μικροιδιοκτήτες καλλιεργητές. Στην Πάνω Κόνιτσα είναι οι έμποροι και μικροβιοτέχνες-κουδουνάδες, τσαγκαράδες, τσαρουχάδες-ράφτες, γουναράδες κλπ. Ακόμα ζουν εκεί και κάποιοι μουσουλμάνοι και χριστιανοί τσιφλικάδες κι οι λεγόμενες αρχές, Διοικητικοί κι Εκκλησιαστικοί υπάλληλοι.

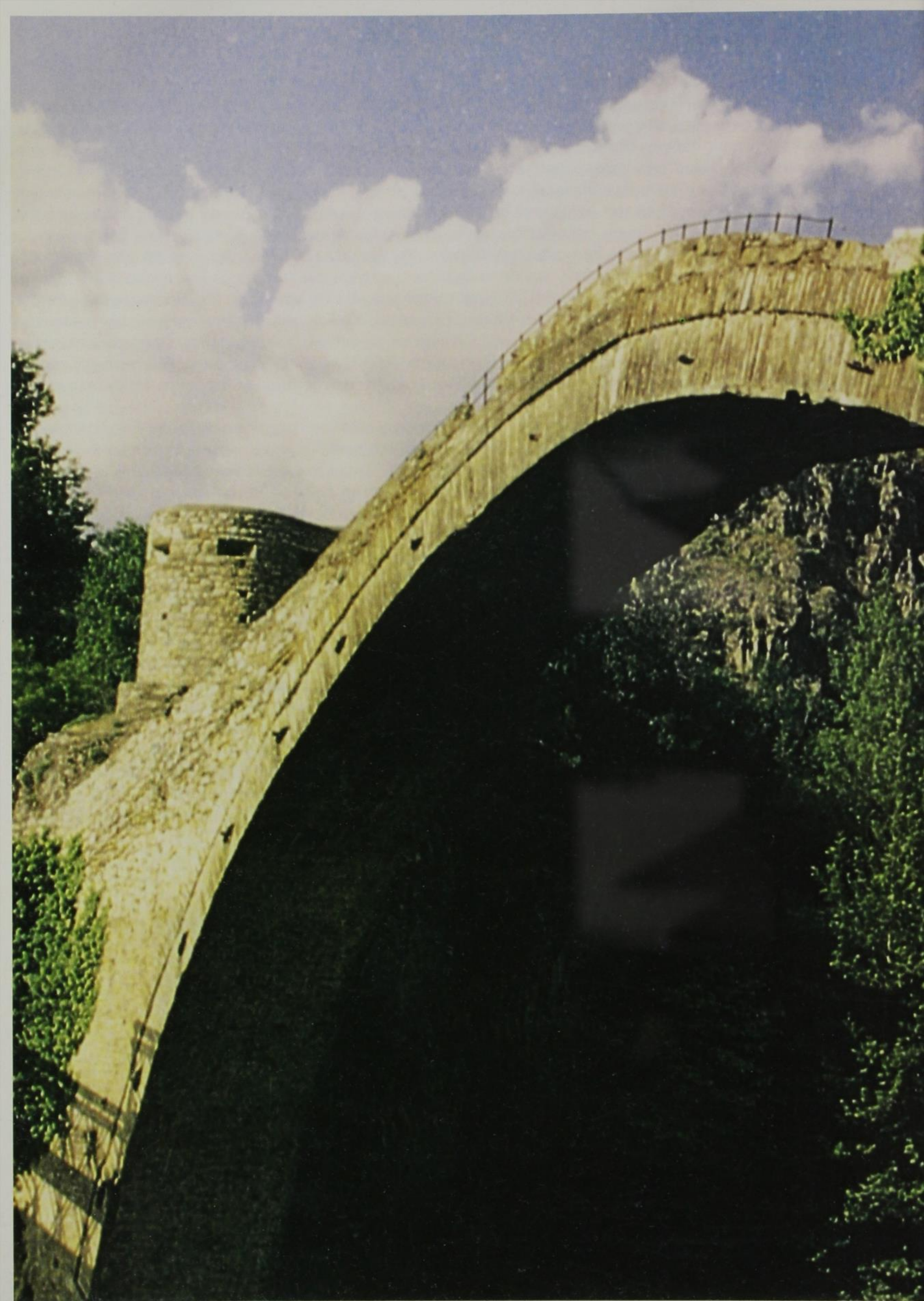
Κατά τα τέλη του 19ου αιώνα αρχίζει η μετανάστευση των Κονιτσιωτών στη Ρουμανία, Αίγυπτο και Αμερική, χωρίς αυτό να έχει πληθυσμιακές επιπτώσεις σοβαρές στην περιοχή. Ο ελληνοϊταλικός πόλεμος, η Αντίσταση, ο εμφύλιος πόλεμος, η απομόνωση της επαρχίας, η τέλεια εγκατάλειψή της, οι πολιτικοί διωγμοί, η παντελής έλλειψη πρόνοιας και φροντίδας για συγκράτηση του πληθυσμού κλπ, έχουν σαν αποτέλεσμα να εγκαταλείψει ο κόσμος τα χωριά του και το ρεύμα της μετανάστευσης να ερημώσει και να ερηπώσει σχεδόν την Επαρχία της Κόνιτσας σήμερα.

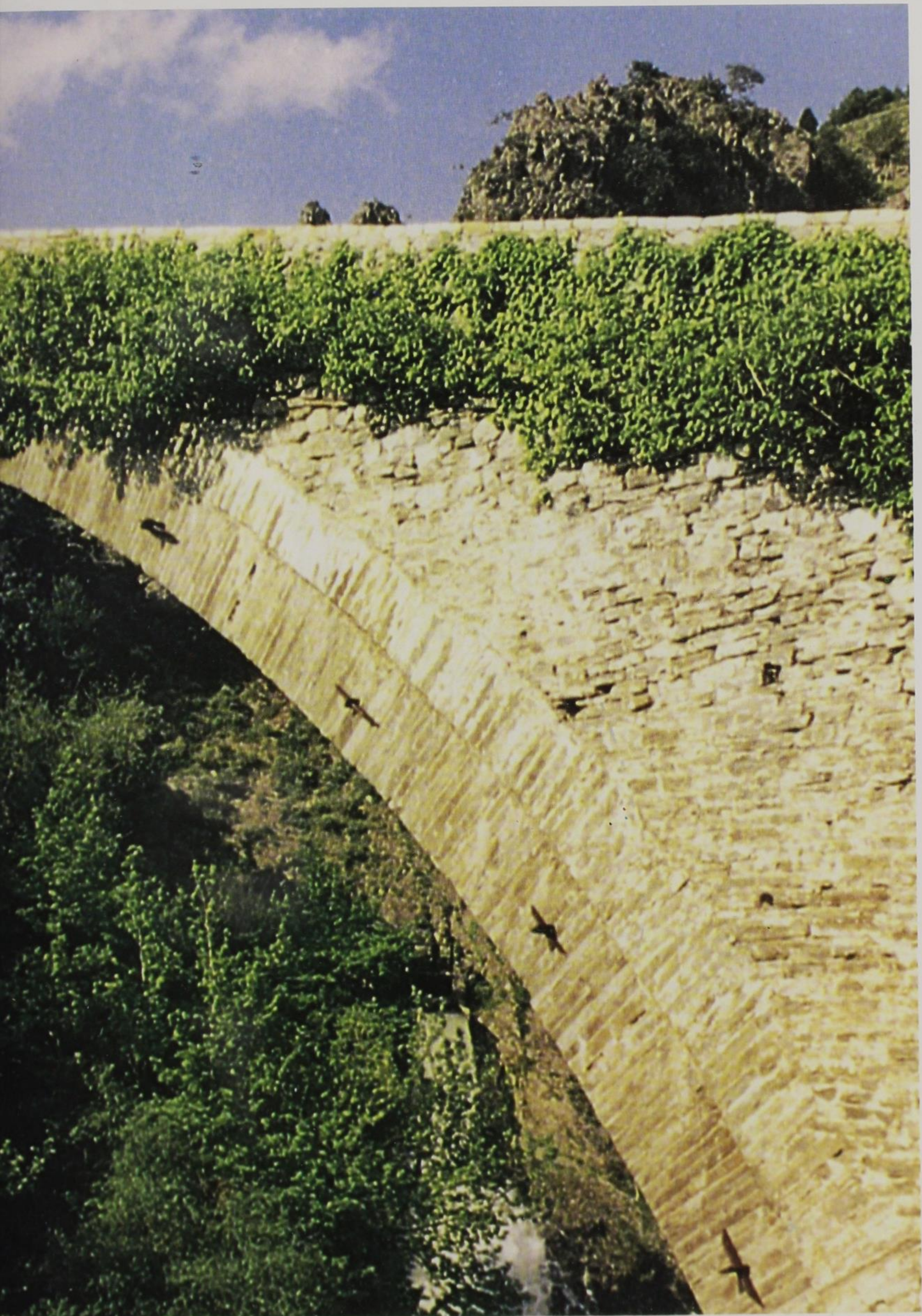
Εκτός από την πόλη της Κόνιτσας και πέντε άλλα χωριά της, που διατηρούνται πληθυσμιακά, τα άλλα χωριά διαλύονται. Και μαζί με τα χωριά διαλύεται μια κοινωνία που ήταν φορέας ενός παμπάλαιου Λαϊκού Πολιτισμού, που είχε άμεση σχέση με την τέχνη και την καλλιτεχνική δημιουργία. Ο αρχιτέκτονας πρωτομάστρος απ' τα Μαστροχώρια, αυτή η αυθεντική, καθαρή, συσσωρευμένη από αιώνες τεχνική και λαϊκή αίσθηση του Ωραίου. Ο Πελεκάνος ο λιθοξόος, γλύπτης που κατάφερε να κάνει αέρινα τα τόξα των αυλόθυρων και των γεφυριών. Ο ζωγράφος-αγιογράφος απ' τους Χιονάδες που ζωντάνευε το όνειρο των μακρυνών τόπων, της Άνοιξης του λυρισμού και της ευτυχίας μέσα στα σπίτια, της κατάνυξης και της προσευχής με τα χρώματα μέσα στις εκκλησίες. Και τέλος ο Ταγιαδόρος απ' το Τούρναβο που στα τέμπλα των εκκλησιών, στους άμβωνες και τα δεσποτικά, στις κασελλές, στις μεσλαντρες, στους ψευδοκουμπέδες του κέντρου των ταβανιών, στα κάγκελα και τις παραθύρες κατάφερε παίζοντας με τον όγκο και το φως να αποθεώνει τη χαρά της ζωής.

Αναμφισβήτητα μέσα στην πολιτιστική ταυτότητα των Κονιτσιωτών υπάρχει ακόμα το στοιχείο της καλλιτεχνικής δημιουργίας και η εξοικείωση με το μεράκι στην καθημερινή δουλειά. Κι αυτό νομίζω ότι θέλησε ο Δήμος της Κόνιτσας να τιμήσει με το Συμπόσιο Γλυπτικής που έκανε στην Κόνιτσα τον Αύγουστο του 1995.

Γιάννης Λυμπερόπουλος

Στο Συμπόσιο Γλυπτικής συμμετέχουν:

1. Βασιλείου Βασίλης
2. Γερολυμάτος Διονύσης
3. Κυρίτσης Νικόλαος
4. Λαζαράκης Χρήστος
5. Λάμπρου Χρήστος
6. Παπαγεωργίου Ευδοκία
7. Παπαγιάννης Θόδωρος
8. Παππάς Χρήστος
9. Ρηγανάς Χρήστος
10. Συνίκη - Παπακώστα Νίτσα
11. Χουλιάρης Γιώργος

